देवदर्शनाय योग्यता...

◆ राजनारायणः, बेङ्गलूरु

कदाचित् कश्चन राजा सभायाम् अवदत् - ''ईश्वरः क्व अस्ति इति यः वदेत् तस्मै योग्यम् उपायनं दास्यते'' इति । किन्तु कोऽपि एतस्य उत्तरं दातुं न अशक्नोत् ।

अतः राजा मन्त्रिणम् अवदत् - ''भवता एव एतस्य उत्तरं वक्तव्यं मासाभ्यन्तरे । अन्यथा भवतः शिरसः छेदः कारयिष्यते मया'' इति ।

सप्ताहः अतीतः । राज्ञः प्रश्नस्य योग्यम् उत्तरं कथं दातव्यम् इति चिन्तयन् मन्त्री कदाचित् मार्गेण गच्छन् आसीत् । तावता अभिमुखम् आगतः कश्चन तीक्ष्णमतिः बालः तं नमस्कृत्य तस्य चिन्तायाः कारणम् अपृच्छत् । तदा मन्त्री राज्ञः प्रश्नं श्रावयित्वा अवदत् - ''एतस्य उत्तरम् अहं न जानामि । अतः प्राणानां रक्षणे कः उपायः इति चिन्तयन् अस्मि'' इति ।

तदा सः बालकः अवदत् - ''मन्त्रिवर्य ! अलं चिन्तया । एतस्य उत्तरम् अहं राजानं वदिष्यामि । भवान् मां राजास्थानं नयतु'' इति ।

मन्त्री अनन्तरदिने तं बालं राजास्थानम् अनयत्, ''एषः बालः भवतः प्रश्नस्य उत्तरं दास्यति'' इति राजानम् उद्दिश्य अवदत् च ।

''एषः बालः मम प्रश्नस्य उत्तरं कथं दद्यात् ?'' इति सन्देहं प्रकटितवान् राजा । बालः प्रतिवचनं किमपि अनुक्त्वा चषकमितं क्षीरम् आनायितवान् । भटाः क्षीरम् आनीय दत्तवन्तः । बालः शलाकया तत्र आलोडनम् अकरोत् । कांश्चन क्षणान् सः तथैव कुर्वन् अतिष्ठत् ।

तदा राजा अपृच्छत् - ''किम् एतत् क्रियते भवता ?'' इति ।

बालः अवदत् - ''क्षीरे नवनीतांशः भवति इति श्रूयते । तस्य अन्वेषणं करोमि'' इति ।

''नवनीतं तु दध्नः मथनात् प्राप्यते । अतः आदौ क्षीरं दधि करणीयम् । ततः मथनं करणीयम् । तदा एव नवनीतं प्राप्येत'' - राजा अवदत् ।

तदा बालः अवदत् - ''महाराज ! देवविषये अपि एवमेव । विना भक्तिं, विना त्यागतपस्यादिकं च भगवान् न दृश्यते । वस्तुतः तु सः सर्वत्र वर्तते । किन्तु तस्य दर्शनाय काचित् योग्यता सम्पादनीया भवति'' इति ।

एतत् उत्तरं श्रुत्वा सन्तुष्टः राजा तस्मै बालकाय सहस्रं सुवर्णनाणकानि दत्तवान् ।